

УДК 336.145:332.14

О. А. Польова,

д. е. н., доцент кафедри фінансів,

Вінницький національний аграрний університет

М. Ю. Мироненко,

д. н. з держ. утр., професор кафедри фінансів Вінницький торгівельно-економічний інститут КНТЕУ

МІЖБЮДЖЕТНІ ВІДНОСИНИ В КОНТЕКСТІ РЕФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

O. Pol'ova,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of finance, Vinnytsa National Agrarian University

M. Mironenko,

Doctor in Public Administration, Professor of the Department of finance, Vinnytsa Trade and Economic Institut KNTEU

INTERBUDGETARY RELATIONS IN CONTEXT OF REFORMING REGIONAL POLICY IN THE COUNTRY

У статті розглянуто теоретичні та практичні аспекти формування міжбюджетних відносин та обґрунтовано необхідність їх фінансового регулювання. Досліджено механізм та складові міжбюджетних відносин. Проведено аналіз динаміки та структури міжбюджетних трансфертів в Україні. Представлено класифікацію інструментів міжбюджетного регулювання.

In the article the theoretical and practical aspects of interbudgetary relations and the necessity of financial regulation. The mechanism of interbudgetary relations and constituents. The analysis of the dynamics and structure of interbudgetary transfers in Ukraine. Presented instruments classification budgetary control.

Ключові слова: міжбюджетні відносини, міжбюджетні трансферти, фінансові інструменти, державне регулювання, місцевий бюджет, Державний бюджет, дотації, субвенції, місцеве самоврядування.

Key words: interbudgetary relations, interbudgetary transfers, financial instruments, regulation, local budget, the State budget, subsidy, local government.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Однією із умов збалансованого соціально-економічного розвитку країни є ефективна система міжбюджетних відносин, яка спрямована на оптимізацію бюджетної децентралізації, а також на визначення чітких повноважень органів місцевого самоврядування. Ефективний механізм розподілу міжбюджетних трансфертів набуває актуальності у контексті формування фіскальної децентралізації, оскільки трансферти забезпечують: збалансування між витратами та доходами адміністративної території; допомагають виконувати делеговані повноваження органів самоврядування за рахунок відповідних фінансових ресурсів; стимулювання регіональних та місцевих органів влади щодо реалізації соціально-економічної політики; компенсацію непередбачених витрат місцевих бюджетів, пов'язаних із скороченням доходів та збільшенням витрат, або на випадок форс-мажорних обставин.

Сьогодні однією з найважливіших передумов розвитку міжбюджетних відносин в Україні є використання всіх можливостей трансфертного механізму перерозподілу фінансових ресурсів, що має особливе значення для регіональної фінансової безпеки.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Розробка теоретичних і практичних засад наповнення місцевих бюджетів України та формування міжбю-

джетних відносин останніми роками перебувають у центрі уваги науковців, працівників органів державної виконавчої влади, місцевого самоврядування, фінансових органів. Різномічні аспекти становлення і розвитку міжбюджетних відносин досліджують вітчизняні та зарубіжні учені-економісти: Т.А. Борисов, Т.В. Бугай, О.Д. Василик, В.Г. Дем'янишин, О.П. Кириленко, А.В. Кулай, І.О. Луніна, М.В. Скуляк, Н.В. Теремцова та інші в своїх працях зазначали про необхідність реалізації бюджетної реформи в Україні в напрямі адаптації вітчизняного законодавства до вимог Європейської хартії місцевого самоврядування і сучасного досвіду зарубіжних країн.

Проте потребує уточнення трансфертний механізм, оскільки міжбюджетні трансферти розширюють фінансові можливості регіонів, але й ставлять місцеві фінанси у залежність від центральних, зокрема чим вища їх частка в дохідній частині місцевих бюджетів, тим більша залежність місцевої влади від центральної.

Актуальність цієї проблематики підкреслює Василік О.Д., якій зазначає, що лише декілька областей можуть забезпечувати себе коштами, необхідними для їх ефективного функціонування. У багатьох областях України дотації одержують від 80 до 90% місцевих бюджетів без урахування об'єктивних причин [1].

У свою чергу Кириленко О.П. відмічає, що розширення географії дотаційності територій і включення до їх складу всіх адміністративно-територіальних одиниць перетворює

бюджетні трансферти із засобу надання фінансової допомоги у важіль для здійснення перерозподільчих процесів. Причому причину такого становища слід шукати не в самій системі бюджетних трансфертів, а у недосконалості системи розмежування доходів між ланками бюджетної системи і видами бюджетів [2].

Віддаючи належне науковим напрацюванням вітчизняних та зарубіжних вчених у дослідженні даної проблематики, потрібно відмітити, що до цього часу деякі питання не знайшли свого вирішення або залишаються дискусійними.

МЕТА ДОСЛІДЖЕННЯ

Метою статті є дослідження теоретичних основ функціонування міжбюджетних трансфертів, аналіз сучасного їх стану та визначення напрямів оптимізації міжбюджетних відносин в Україні.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

У сучасних умовах розвитку економіки країни основним напрямом щодо створення системи бюджетних відносин є нормативне регулювання податкових відрхувань та фінансова допомога за рахунок бюджетних асигнувань. Фінансове забезпечення розвитку адміністративних територій, відрізняється за неоднаковою нерівномірністю розміщення податкової бази та відмінностями у соціально-економічних умовах бюджетної потреби. У зв'язку із цим, однією із головних задач бюджетної політики країни є вирівнювання бюджетної забезпеченості, шляхом реформування всієї системи місцевих бюджетів.

Згідно із Європейською хартією, місцеве самоврядування, яке ратифікувала Україна "органи місцевого самоврядування мають право у рамках національної економічної політики на свої власні адекватні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатись у межах своїх повноважень". Відповідно, ефективне функціонування органів місцевого самоврядування передбачає автономію тобто децентралізацію в межах своїх повноважень. Сучасна економічно-фінансова ситуація свідчить про те, що податкова система негативно впливає на розвиток економіки. Зокрема переважає фіскальний підхід, за яким не аналізується податкова система як ефективний інструмент, що не скільки пов'язаний із кількістю податків, а із податковим впливом на розвиток економіки, яке представляє собою джерело всіх фінансових надходжень. Побудова фінансової системи у розвинутих країнах свідчить про те, саме податковий вплив на розвиток економіки виступає одним із методів державного регулювання. Тому у цих країнах приділяється увага стимулюванню розвитку виробництва.

Міжбюджетні трансферти — це кошти, які безоплатно і безповоротно передаються з одного бюджету до іншого, в Україні вони є основною формою реалізації міжбюджетних відносин і спрямовані на збалансування та вирівнювання фінансової спроможності відповідних бюджетів. Функціональна спрямованість кожного виду міжбюджетних трансфертів визначається цільовим та адресним спрямуванням коштів з одного бюджету до іншого [3].

Необхідність формування міжбюджетних трансфертів пов'язують із державними фінансами, за розпо-

ділом податків та функціями між адміністративно-територіальними рівнями держави. Міжбюджетні трансферти можуть бути передані із Державного бюджету до бюджетів нижчого рівня, що створює вертикальні та горизонтальні дисбаланси, зокрема вертикальні — між державою та органами місцевого самоврядування з приводу того, що зібрані у межах території бюджетні доходи надходять у більшій своїй частині до державного бюджету і обмежують доходні можливості місцевих фінансів; горизонтальні — між окремими регіональними бюджетами, оскільки пропорційне вирівнювання у міжбюджетних відносинах менш розвинутих здійснюється за рахунок більш розвинутих, що призводить до зниження фінансово-економічного стимулювання щодо розвитку регіону.

На наш погляд, тільки бюджетне регулювання як механізм міжбюджетних відносин повинно корегувати пропорції розподілу фінансових ресурсів між бюджетами бюджетної системи країни із врахуванням діючих норм бюджетного законодавства. Поняття міжбюджетного регулювання базується на сукупності фінансових інструментів, які впливають прямо та опосередковано (рис. 1).

Місцева рада може передати кошти на здійснення окремих видатків місцевих бюджетів іншій місцевій раді у вигляді міжбюджетного трансферту до відповідного місцевого бюджету. Трансферти, що надаються з Державного бюджету України місцевим бюджетам (Бюджетний Кодекс України, стаття 97) [4]:

- 1) базова дотація;
- 2) субвенції на здійснення державних програм соціального захисту;
- 3) додаткова дотація на компенсацію втрат доходів місцевих бюджетів внаслідок надання пільг, встановлених державою;
- 4) субвенція на виконання інвестиційних проектів;
- 5) освітня та медична субвенції;
- 6) субвенція на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження;
- 7) субвенція на проекти ліквідації підприємств вугільної і торфодобувної промисловості та утримання вододільних комплексів у безпечному режимі на умовах співфінансування (50 відсотків);
- 8) інші додаткові дотації та інші субвенції.

Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам, яка вперше визначена законом про Державний бюджет України, затверджуються Кабінетом Міністрів України не пізніше 30 днів з дня набрання ним чинності. Розподіл додаткових дотацій між місцевими бюджетами здійснюється на підставі критеріїв, визначених Кабінетом Міністрів України. У Державному бюджеті України затверджується обсяг міжбюджетних трансфертів окремо для кожного з відповідних місцевих бюджетів, якщо є підстави для надання та отримання відповідних міжбюджетних трансфертів згідно Бюджетного кодексу України та Закону України "Про Державний бюджет України на відповідний рік".

Схема розрахунку міжбюджетних трансфертів вирівнювання із державного бюджету місцевим бюджетам визначається за загальним фондом бюджету адміністративної території як різниця між розрахунковим обсягом видатків та прогнозним показником обсягу

Рис. 1. Фінансові інструменти міжбюджетного регулювання на територіальному рівні

Джерело: складено авторами.

доходів, із застосуванням коефіцієнта вирівнювання. Фінансове забезпечення регіонального розвитку місцевих бюджетів залежне від загальнодержавних трансфертів.

За даними Державного казначейства України [5], сума перерахованих коштів до місцевих бюджетів з Державного бюджету протягом 2010—2015 рр. збільшилась на 99,74 млрд грн. або на 138,95 %, але у 2013 р. сума трансфертів до місцевих бюджетів, навпаки зменшилась порівняно до попереднього 2012 р. на 8,97 млрд грн. або на 7,19 % (рис. 2).

Попри складну макроекономічну ситуацію в країні виконання видаткової частини бюджету за міжбюджетними трансфертами протягом 2010—2015 рр. здійснювалось нерівномірно згідно із передбаченим розписом по роках. Найбільше відхилення порівняно із запланованим розписом видатків із бюджету міжбюджетних трансфертів спостерігається у 2013 р. (4,06 %), а найменше — у 2011 р. (0,64 %). Причиною цього є те, що у 2013 р. не вистачало коштів для перерахування міжбюджетних трансфертів. У 2015 р. виконання обсягів перерахованих коштів до місцевих бюджетів із Державного бюджету

складає 0,7 %, що на 3,07 пункти менше у порівнянні із 2014 р.

Динаміка структури міжбюджетних трансфертів із Державного бюджету України до місцевих за видами асигнувань протягом 2010—2015 рр. наведено у таблиці 1.

За 2015 р. із Державного бюджету України до місце-

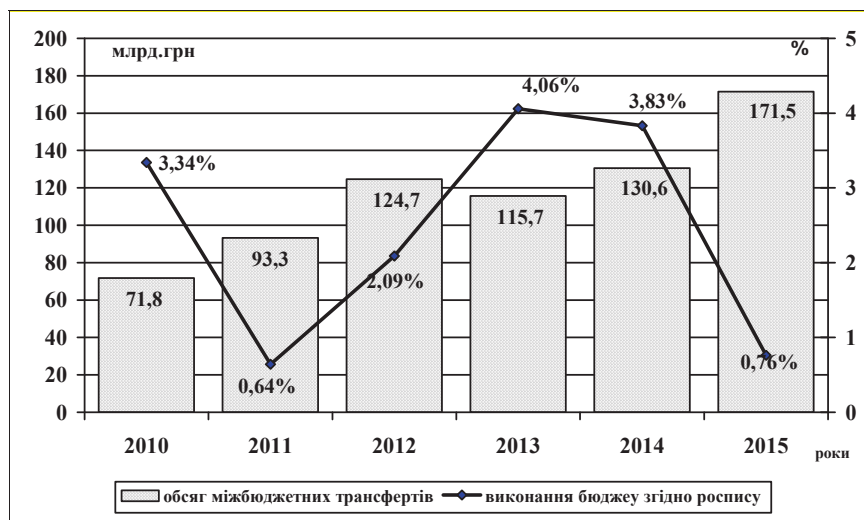

Рис. 2. Динаміка обсягів міжбюджетних трансфертів з Державного бюджету до місцевих та виконання бюджету згідно розпису за 2010—2015 рр.

Джерело: складено авторами за джерелом [5].

Таблиця 1. Динаміка структури трансфертів з Державного бюджету України до місцевих за 2010—2015 рр. (%)

Показник	Роки					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Базова дотація (дотація вирівнювання)	55,72	45,49	41,05	47,52	45,77	3,02
Субвенції соціального значення	33,68	38,25	34,24	41,52	37,92	36,34
Додаткові дотації	0,74	4,49	7,14	4,71	2,98	1,16
Трансферти загального фонду	92,99	94,63	92,16	97,66	88,70	99,55
Трансферти спеціального фонду	7,01	5,37	7,84	2,34	11,30	0,45
Всього:	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Джерело: розрахунки здійснено за джерелом [5].

вих бюджетів було надано трансфертів на суму 174195,68 млн грн. (без реверсної дотації), у тому числі коштів із загального фонду 173412,44 млн грн.

Традиційно у структурі міжбюджетних трансфертів найбільшу частку займає дотація на вирівнювання, й протягом 2010—2014 рр. частка таких дотацій до місцевих бюджетів у середньому становить 46,87 %. Ситуація змінилась у 2015 р. за умови здійснення реформування бюджетної системи у частині міжбюджетних відносин. Базова дотація (дотація на вирівнювання) у загальній структурі перерахованих трансфертів становила 3,02 % у сумі 5261,9 млн грн. або 98,2 % виконання розпису асигнувань (на 55,4 млрд грн. скорочено порівняно із 2014 р.). Субвенції на соціальний захист населення перераховані у сумі 63 298,2 млн грн. або 99,4 % від передбачених розписом на цей період в межах фактичних зобов'язань й у структурі займають 36,34 %. Освітню субвенцію перераховано у сумі 44 085,3 млн грн. (100,0 % до розпису). Медичну субвенцію перераховано в сумі 46 177,0 млн грн. або 100,0% до розпису на відповідний період.

Відповідно до Бюджетного кодексу відбулись зміни до підходів у формі видатків, які перераховуються на рівень місцевих бюджетів й введено нові види трансфертів: базова дотація, стабілізаційна дотація (до 2015 р. додаткова дотація на вирівнювання фінансового забезпечення бюджету), реверсна дотація (кошти, що надходять з місцевих бюджетів до Державного бюджету),

освітня та медична субвенції, субвенція на підготовку робітничих кадрів, субвенції на забезпечення медичних заходів окремих державних програм. Залишки коштів субвенцій залишаються на рахунках місцевих бюджетів і використовуються у наступному бюджетному періоді із урахуванням цільового призначення трансфертів.

Одним із позитивних аспектів реформування у частині міжбюджетних відносин є збільшення інвестиційних ресурсів місцевих бюджетів. Обсяг капітальних видатків складає 32,2 млрд грн., що на 138,8 % більше ніж у 2014 р.

Згідно із даними Державного казначейства України, сума перерахованих коштів з місцевих бюджетів до Державного бюджету протягом 2010—2015 рр. зменшилась на 4,7 млрд грн. або на 63,5 %, а порівняно із 2014 р. підвищились у 1,4 рази. Щорічні темпи приросту трансфертів до місцевих бюджетів та реверсні дотації зображено на рисунку 3.

До 2014 р. спостерігається дисбаланс між доходами та видатками у частині міжбюджетних асигнувань, зокрема темпи перерахованих трансфертів до місцевих бюджетів перевищують темпи реверсних дотацій. Отже, можна зробити висновок, що сума коштів, яка передається з Державного бюджету до місцевих за досліджуваний період часу підвищується, а сума коштів, яка передається із місцевих бюджетів до загальнодержавного — навпаки, зменшується. У 2015 році темпи цих показників майже однакові 31,32 % та 38,46 % відповідно. Зміни, які відбулись у бюджетній сфері, свідчать про позитивні результати реформування міжбюджетної трансферної політики.

Також запропоновано новий механізм бюджетного регулювання — систему збалансування усіх місцевих бюджетів замішено системою горизонтального вирівнювання податкоспроможності території залежно від рівня надходжень на одну особу (на одного жителя адміністративно-територіального утворення). Якщо значення індексу: в межах 0,9—1,1 — вирівнювання не здійснюється; менше 0,9 — надається базова дотація відповідному обласному бюджету в обсязі 80 % суми, необхідної для досягнення значення такого індексу забезпеченості відповідного бюджету 0,9; більше 1,1 — передається реверсна дотація з відповідного обласного

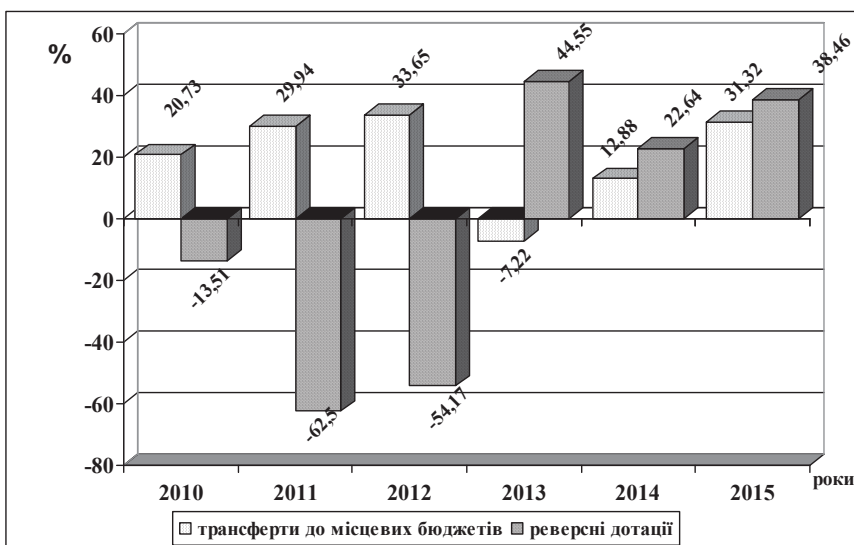

Рис. 3. Динаміка темпів приросту трансфертів до місцевих бюджетів та реверсні дотації до державного бюджету за 2010—2015 рр.

Джерело: складено авторами за джерелом [5].

бюджету в обсязі 50 % суми, що перевищує значення такого індексу 1, 1.

Згідно із статтею 98 Бюджетного Кодексу України горизонтальне вирівнювання податкоспроможності обласних бюджетів здійснюється окремо за надходженнями податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб з урахуванням таких параметрів: кількість населення; надходження податку на прибуток підприємств, визначеного пунктом 1-1 частини першої статті 98 цього Кодексу, за останній звітний бюджетний період; надходження податку на доходи фізичних осіб, визначеного пунктом 1 частини першої статті 98 цього Кодексу, за останній звітний бюджетний період; індекси податкоспроможності відповідного обласного бюджету, що визначаються окремо за надходженнями податку на прибуток підприємств та податку на доходи фізичних осіб.

Аналіз виконання видатків бюджету за 2015 р. показав, що реалізація реформ міжбюджетних відносин має позитивні результати, не зважаючи на складну фінансово-економічну ситуацію в країні й урядом забезпечується виконання усіх зобов'язань згідно з бюджетним законодавством, зокрема і частині міжбюджетних асигнувань.

Одним із позитивних аспектів функціонування місцевих бюджетів в умовах розвитку демократичних засад суспільства було незначне зниження частки офіційних трансфертів у структурі доходів місцевих бюджетів.

Формування власних доходів місцевих бюджетів є важливим питанням у контексті децентралізації бюджетної системи, оскільки бюджети саме місцевого самоврядування є базовою ланкою бюджетної системи, а з другого боку, вони є її фундаментом, що потребує певного зміцнення у відповідності з функціями відповідного рівня влади. Для ефективного фінансування видатків, що здійснюються з місцевих бюджетів, необхідним є вагомий рівень доходів та, відповідно до результатів проведеного аналізу, органи місцевого самоврядування не володіють такими ресурсами у достатній кількості, чим і зумовлюється висока частка дотацій та субвенцій. Таким чином, виникає необхідність створення умов підвищення зацікавленості органів місцевого самоврядування у нарощуванні власних бюджетних ресурсів.

Вважаємо, доцільним є розширення повноважень органів місцевого самоврядування щодо місцевого оподаткування з метою стимулювання соціально-економічного розвитку відповідних територій. Значна самостійність місцевих органів влади та управління забезпечуватиме, перш за все, відповідність у рішеннях та діях місцевих органів влади інтересам жителів цих територій; вищий рівень надходження доходів, оскільки місцеве населення сплачуватиме податки та інші обов'язкові платежі при розумній реальному зв'язку між здійсненими платежами та кількістю і якістю отримуваних послуг; більш відповідальний підхід зі сторони місцевих органів влади до управління бюджетними ресурсами на відповідних їм територіях [6].

В якості практичних рекомендацій органам місцевого самоврядування для оптимізації своєї фінансової бази в умовах нестабільного розвитку економіки пропонується ряд напрямів фінансово-бюджетної політики:

1. У частині наповнення доходної частини місцевих бюджетів: щоденний моніторинг надходження доходів

до місцевих бюджетів в розрізі основних податків; спостереження за фінансовим станом бюджетоутворюючих і соціально-значимих організацій; аналіз платників та об'єктів оподаткування у сфері місцевих податків; інвентаризація об'єктів комунальної землі і майна в мету ефективного їх використання; індивідуальна робота з недобросовісними платниками податків з активізації стягнення недоїмки по податках і зборах, а також заборгованості по пенях і штрафх.

2. У забезпеченні безперебійного касового виконання місцевих бюджетів: при складанні і веденні касових планів виконання керуватися наступними параметрами: по видатках, що фінансуються за рахунок коштів місцевих бюджетів та доходів від надання платних послуг і іншої діяльності, що приносить доходи, виходячи з бюджетних надходжень; по видатках на виплату заробітної плати з нарахуваннями, виконання соціальних зобов'язань перед громадянами, оплату придбання медикаментів, виходячи з бюджетних призначень на кожен квартал; по видатках на оплату комунальних послуг і придбання паливно-мастильних матеріалів, виходячи з фактичної потреби по укладених місцевих контрактах; по інших видатках — по-квартально, згідно з призначеннями.

3. У частині ефективного розміщення замовлень на товари, роботи, послуги для місцевих потреб відкласти ті з них, які не є першочерговими; передбачати відстрочення платежу по контрактах, що знову укладаються; провести інвентаризацію вже укладених з метою їх можливого розірвання, перегляду термінів і умов оплати в установленому порядку.

4. Для оптимізації видатків місцевих бюджетів: забезпечити першочергове фінансування видатків на оплату праці працівників бюджетного сектора і державних службовців, купівлю продуктів харчування, комунальних послуг і палива; не брати нових видаткових зобов'язань у рамках бюджетних інвестицій і довгострокових цільових програм; привести фактичний фонд оплати праці працівників місцевого бюджетного сектора і державних службовців відповідно до обмежень і нормативів; скоротити неефективні видатки на загальну освіту, зміст органів місцевого самоврядування, ЖКГ.

Одним із першочергових завдань економічних перетворень Україні є реформування фінансових відносин держави і місцевого самоврядування, які передбачають розширення функцій і повноважень органів місцевого самоврядування в галузі розробки та реалізації політики місцевого і регіонального розвитку. Безумовно, багато що залежить від зусиль самих органів місцевого самоврядування, усвідомлення ними необхідності інноваційного розвитку наявного соціально-економічного потенціалу та інфраструктури в умовах індустриальної економіки і науково-технічного прогресу.

Досить вагомими аспектами у зміцненні власної доходної бази місцевих бюджетів буде стабільна законодавча база організації міжбюджетних відносин у напрямку дотримання єдиних принципів у процесі визначення обсягів дотацій та субвенцій (економічної ефективності, соціальної справедливості, політичної стабільності) та з використанням простої та зрозумілої методики їх обчислення.

Система міжбюджетних відносин на Україні в умовах становлення самостійної бюджетної системи, побу-

дованої на принципах децентралізму, формується не завжди послідовно та раціонально, чим викликає дискусії з приводу її вдосконалення на всіх рівнях влади. Одним з основних недоліків децентралізованої моделі міжбюджетних відносин є ускладнення координації дій уряду для досягнення макроекономічних цілей і забезпечення балансу фінансових можливостей у державі.

Економічні фактори регулювання міжбюджетних стосунків стосуються принципів визначення організаційних основ взаємовідносин між державними органами влади та органами місцевого самоврядування з приводу розподілу доходів і видатків за рівнями бюджетної системи.

Слід зазначити, що сьогодняшня практика регулювання міжбюджетних стосунків в Україні не відповідає потребам місцевих органів влади у фінансових ресурсах, враховуючи покладені на них зобов'язання; не базується на місцевих фінансових потребах; посилює залежність місцевих органів влади від обсягу міжбюджетних трансфертів з Державного бюджету. Сказане засвідчує складність та суперечливість організації міжбюджетних стосунків в Україні. На сьогодні виникла думка, що, можливо, потребує вдосконалення і сама конституційна модель організації міжбюджетних стосунків в Україні.

Необхідність досягнення фінансової стабілізації в Україні ставить нові завдання у сфері регулювання міжбюджетних стосунків, оптимізація і впорядкування яких повинні сприяти вирішенню багатьох фінансових, народногосподарських і, навіть, політичних проблем у державі. Подальше реформування міжбюджетних стосунків має забезпечити їх збалансованість і прозорість, а також сформувати основу для здійснення державної регіональної політики та стимулювання органів місцевого самоврядування збільшувати надходження в місцеві бюджети.

ВИСНОВКИ

Вважаємо, що пошук сучасних підходів до вирішення проблем оптимізації системи міжбюджетних трансфертів в умовах розширення бюджетних прав органів місцевого самоврядування має ґрунтуватися на таких основних положеннях:

— у процесі збалансування бюджетів не потрібно ставити за мету досягнення повного бюджетного вирівнювання, оскільки це знижує стимули місцевих органів щодо покращення свого фінансового стану. Навпаки, в умовах транзитивної економіки стимулювальна функція міжбюджетних трансфертів має бути реалізована більшою мірою, ніж у країнах з розвинутою, стабільною економікою;

— розподіл вирівнювальних трансфертів необхідно проводити із застосуванням формульного підходу. При цьому доцільно забезпечити стабільність формульного розрахунку протягом тривалого періоду часу, що дозволить покращити прозорість міжбюджетних відносин та підвищити їх ефективність. При необхідності уточнення алгоритму розрахунків більш доцільним буде використання цільових субвенцій, аніж внесення змін до встановленої формули;

— доцільно запровадити прямі розрахунки за міжбюджетними трансфертами між державним бюджетом та бюджетами територіальних громад всіх рівнів. Проте, даному заходу має передувати проведення реформи адміністративно-територіального устрою в нашій країні та оптимізація функціонування вітчизняної казначейської системи;

— потребує вдосконалення порядок міжбюджетних відносин на рівні села, селища, міста районного підпорядкування та адміністративного району. Головну увагу при цьому необхідно зосередити не тільки на проблемах удосконалення процедур розрахунку обсягів трансфертних платежів, але й на покращенні правового врегулювання основних аспектів взаємовідносин між учасниками процесу перерахування міжбюджетних трансфертів на місцевому рівні.

Отже, осмислення сутності міжбюджетних відносин має велике практичне значення, воно дозволяє удосконалити не тільки політику в даній сфері, але і практичні інструменти її реалізації. Проблеми щодо удосконалення міжбюджетних відносин в Україні неможливо вирішити без гарантування, фінансової незалежності органам місцевого самоврядування, без вивчення прогресивного досвіду розвинутих країн, якій дозволить обґрунтувати засади подальшого їх реформування.

Література:

1. Василик О.Д. Державні фінанси України: навчальний посібник / О.Д. Василик. — К.: Вища школа, 2007. — 90 с.
2. Кириленко О.П. Фінанси / О.П. Кириленко. — Тернопіль: Економічна думка, 2008. — 44 с.
3. Проказа Т.В. Регулювання міжбюджетних відносин шляхом використання міжбюджетних трансфертів [Електронний ресурс] / Т.В. Проказа // Ефективна економіка. — 2011. — № 12. — Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=871>
4. Бюджетний кодекс України від 13.02.2016, підстава 937-19 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page10>
5. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>
6. Мироненко М.Ю. Міжбюджетні трансферти, як інструмент збалансування соціально-економічного розвитку регіону / М. Ю. Мироненко // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр. ОРІДУ / Голов. ред. М.М. Іжа. — Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2012. — Вип. 4 (52). — С. 114—117.

References:

1. Vasylyk, O. D. (2007), *Derzhavni finansy Ukrainy [The State finances Ukraine]*, Vyscha shkola, Kyiv, Ukraine.
2. Kyrylenko, O.P. (2008), *Finansy [Finances]*, Ekonomichna dumka, Ternopil', Ukraine.
3. Prokaza, T.V. (2011), "The regulation interbudgetary relations through the use of intergovernmental transfers", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 12, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua> (Accessed 3 May 2016).
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "Budget Code of Ukraine" available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2456-17/page10> (Accessed 3 May 2016).
5. State Treasury Service of Ukraine (2016), available at: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index> (Accessed 3 May 2016).
6. Myronenko, M. Yu. (2012), "Interbudgetary transfers as a tool to balance the socio-economic development", *Pressing problems of public administration*, vol. 4, pp. 114—117.

Стаття надійшла до редакції 13.05.2016 р.